

vitam; quare generosissima fortitudinis est hunc nature affectum transcendere, ac sponte pro Deo vitam ponere.

Hinc discant fideles quam fortiter tormenta et mortem pro fide et pietate inflata sustinere debeant. Si enim Razias Judæus, obscuram habens resurrectionis fidem et spem, seipsum pro ea occidit, cur non Christianus post Christi aliorumque resurgentium exempla necem pro illo irrogatam ultro amplectatur, cum certus sit se per illam ad beatam et æternam vitam transmitti? Fixum enim est illud Christi oraculum, pariter et promissum: « Qui perdidit animam (vitam) suam propter me, inveniet eam, » *Matth. x, 39*. Rursum cur non concupiscentiam et carnem suam mortificet, quam per mortificationem credit vivificandam et liberandam in cælis? mortificatio enim est quasi viva quedam mors, qua homo carnales appetitus in se vivos per serium voluntatis contrarie propositum abdicat et resecat. Unde hanc resecationem ad vivum sentit, doletque perinde ac si dens sibi evelleretur. Audi S. Ambro-

sium, lib. III *De Virgin.*, miris elogiis celebrantem S. Pelagiam virginem quindécim annorum, quæ se cum matre et sororibus in flumen iniecit, mensuræ ne violaretur: « Consertis manibus, tanquam choros ducerent, in medium progrediuntur alveum, ubi unda torrentior, ubi profundum abruptius illo vestigia dirigentes. Nulla tentavit ubi gressum figeret; anxie cum terra occurreret, offensa vado, læta profundo. Videres piam matrem stringentem nodo manus, gaudere de pigrore, timere de casu; ne sibi filias vel fluctus auferret. Has tibi, inquit, hostias, Christe, immolo, præsulæ virginitatis, duces castitatis, comites passionis. » Porro Ecclesia has feminas, quæ se pro castitate tuenda occiderunt, colit ut martyres, quia ipsæ ad hoc quasi compulse fuerant. Unde cum ipsæ in eo facto non peccaverint secundum moralem estimationem censentur ab ipsis persecutoribus occise, et sic sunt martyres. Si quis idem dicere velit de Razia, non repugnabo.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Nicanor, superbe contemtnens Deum, invadit Judam et Judæos; Judas, visione Omnia et Jeremia dantis sibi gladium, animatus, animat milites; quare Nicanorem prosternit, ejusque caput et manum muro ex adverso templi suspendit, ac linguam blasphemam dissectam avibus vorandam projicit. Denique Judæi Deo canunt opinionem, et festum quotannis pro gratiarum actione die 13 Adar celebrandum instituant.

1. Nicanor autem, ut comperit Judam esse in locis Samaria, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. 2. Judæis vero, qui illum per necessitatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum, qui universa conspicit: 3. ille infelix interrogavit si est potens in cælo, qui imperavit agi diem sabbatorum. 4. Et respondentibus illis: Est Dominus vivus ipse in cælo potens, qui jussit agi septimam diem. 5. At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. 6. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitaverat commune tropicæm statuere de Juda. 7. Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi a Deo affuturum; 8. et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cælo, et nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam. 9. Et allocutus eos de Lege et Prophetis, admonens etiam certamina quæ fecerant prius, promptiores constituit eos: 10. et ita animis eorum erectis, simul ostendebat Gentium fallaciam, et juramentorum prævaricationem. 11. Singulos autem illorum armavit, non dylpei et hastæ munitione, sed sermonibus optimis et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos lætificavit. 12. Erat autem hujuscemodi visus: Omnia, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus prætendentem, orare pro omni populo Judæorum; 13. post hoc apparuisse et alium virum, ætate et gloria mira-

bilem, et magni decoris habitudine circa illum; 14. respondentem vero Omnia dixisse: Hic est fratrum amator, et populi Israel; hic est, qui multum orat pro populo et universa sancta civitate, Jeremias propheta Dei. 15. Extendisse autem Jeremiam dextram, et dedisse Judæ gladium aureum, dicentem: 16. Accipe sanctum gladium munus a Deo, in quo dejices adversarios populi mei Israel. 17. Exhortati itaque Judæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, et animi juvenum confortari, statuerunt dimicare et configere fortiter, ut virtus de negotiis judicaret; eo quod civitas sancta et templum periclitarentur. 18. Erat enim pro uxoribus et filiis, itemque pro fratribus et cognatis, minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. 19. Sed eos qui in civitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. 20. Et, cum jam omnes sperarent judicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestium equitesque opportuno in loco compositi, 21. considerans Machabæus adventum multitudinis, et apparatus varium armorum, et ferocitatem bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. 22. Dixit autem invocans hoc modo: Tu, Domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Juda, et interfecisti de castris Sennacherib centum octoginta quinque millia; 23. et nunc, Dominator cælorum, mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore et tremore magnitudinis brachii tui, 24. ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. 25. Nicanor autem, et qui cum ipso erant, cum tubis et canticis admovebat. 26. Judas vero, et qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt: 27. manu quidem pugnantibus, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnifice delectati. 28. Cumque cessassent, et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis. 29. Facto itaque clamore, et perturbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant. 30. Præcepit autem Judas, qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris, et manum cum humero abscessam, Jerosolymam perferri. 31. Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare, accersit et eos qui in arce erant. 32. Et ostenso capite Nicanoris, et manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnifice gloriatum est. 33. Linguam etiam impii Nicanoris præcisam jussit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi. 34. Omnes igitur cæli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum servavit. 35. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset et manifestum signum auxilii Dei. 36. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate præterire: 37. habere autem celebritatem tertii decima die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Machabæi diei. 38. Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab Hebræis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. 39. Et si quidem bene, et ut historie competit, hoc et ipse velim: sin autem minus digne, concedendum est mihi. 40. Sicut enim vinum semper libere, aut semper aquam, contrarium est, alternis autem uti delectabile: ita legentibus, si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

1. NICANOR, etc., COGITAVIT CUM OMNI IMPETU DIE SABBATI COMMITTERE BELLUM, — quia præsumebat Judæos ob quietem religiosam sabbati a Deo præceptam eo die non pugnatos, sed permisuros se occidi.

5. AT ILLE AIT: ET EGO POTENS SUM SUPER TERRAM, QUI IMPERO SUMI ARMA — in sabbato. Vide hic Nicanoris blasphemum factum, quo se Deo aequat,

q. d. Deus in suo cælo imperat; sed ego impero in terra, jubeoque vos, o Judæi, quos ego cogi mea castra sequi, die sabbati pugnare contra Judam et Judæos contribulatos vestros; qua blasphemia Judæorum se sequentium iram accendit, ut illi obedire nolent, ac Dei indignationem in se concitavit, ut a Juda cederetur, truncaretur et suspenderetur. Videbatur enim Deum e

caelo ad duellandum secum in terra provocasse. Simili fastu Mezentius Athenis apud Virgilium lib. X Aeneid. detonat :

Athen
Duce
ma ar
ma in
manit
minu
Exem
pla.

Dextra mihi Deus, et telum, quod missile libro,
Nunc adisnt

Quod de Capaneo Status, lib. II Thebaïdos
Virtus mihi nomen et ensis.

Et iterum de Capaneo lib. X :

Ades mihi dextera tantum :
Tu praesens bellis, et inevitabile nomen
Te voco, te solum superum contempior adoro.

Ceneus hastam suam inter Deos numerari jussit, et per illam juramentum concepi ; unde proverbium : « Cenei hasta, » et apud Plutarchum in Pelopida Alexander tyrannus hastam, qua Poliphronem occidit, sacram esse voluit, ornavit et quasi Deum sacrificis, id est divinis honoribus prosecutus est. Sic de Nabuchodonosore ait Habacuc cap. 1, 16 : « Propeterea immolavit sagena suae, et sacrificavit reti suo, » ubi sagenam et rete vocat ejus vires, arma et exercitus. Haec enim ipse colebat ut sua numina, quasi quae ipsi tot gentes subegerant.

TAMEN NON OBTINUIT, — eo quod Judaei ipsi resistenter, nolentque sabbato contra Judam et Judaeos pugnare.

9. ET ALLOCUTUS EOS DE LEGE ET PROPHETIS, — g. d. Profereus sententias ex S. Scriptura quibus Deus Judaeis rite se colentibus et invocantibus victoriam promittit, Deuter. XXVIII, et alibi.

11. SINGULOS AUTEM ILLO RUM ARMAVIT NON CLYPERI ET BASTAE MUNITIONE (utpote quibus jam erant armati et muniti), SED SERMONIBUS OPTIMIS ET EXHORTATIONIBUS. — Certum enim est eos non inermes, sed armatos prodisse in praellum.

EXPOSITO DIGNO FIDE SOMNIO, PER QUOD UNIVERSOS LÉTIFICAVIT. — Pro τὸς ἱππὶς, id est per quod, Romana habent ἠμάται, id est vera visio, quae non tam omnium quam ipsa veritas erat. Sic Homerus, Iliad. 19, ait : οὐδὲ δῖος, οὐδὲ θεῶν, id est non somnium inane et falsum, sed solidum et verum. Ex quo quis opinari posset vere Judam oculis suis vidisse Oniam et Jeremiam, ac ab eo realiter accepisse gladium aureum. Verius tamen est contrarium, scilicet haec omnia per visionem tantum imaginariam objecta fuisse menti Judae; hoc enim significat vox ἠμαρ, id est somnium. Deinde quia si vere accepisset gladium, utique eum commilitonibus suis ad eos animandos ostendisset; quod tamen fecisse non legitur. Ita Sanctus.

12. ONIAM QUI FUERAT SUPRIS SACERDOS. — Onias hic, cognomento Sanctus, notus fuerat Judae; unde cum ex facie et visu Judas agnovit. Nam Onias ante undecim annos pontifex fuerat, sed a fratre suo Jasone enno Pontificatum ab Antiocho Epiphane extrusus, ac deinde ab Andronico senno Mendelae occisus fuerat anno Graecorum 140,

ut dictum est cap. IV, 34. Visus est ergo Judas in somnio sibi videre Oniam sanctum, et zelosum Pontificem orantem pro se totoque Israele.

Quares, ac sicut animae patrum in limbo, sic et animae in Purgatorio orant pro nobis? Affirmant Richardus, in IV. dist. XIV. art. 7, Quest. II, ad 3; Gabriel, in Canonem, lectione LVIII, circa finem; Joannes de Medina, Cod. de Penit. tract. de Orat. in quest. speciali: Negant S. Thomas in IV, dist. XV, Quest. IV, art. 3, Quest. II, et in II II, Quest. LXXXIII, art. 4, ad 3, et art. 8, ad 2, et art. 11, ad 3; Alensis, IV part. Quast. XCLII, mem. 1, art. 3; Abulensis, in Matthaeum cap. VI, Quast. LXXXVII; S. Antonianus, IV part. tit. V, cap. VIII, § 2; Sylvester, verbo Oratio, § 3; Navarrus super cap. Quando. Ratio est, quod animae illae non cognoscant orationes nostras, quodque sint in carcere ad patiendum pro suis culpis, non ad orandum pro aliis; unde otiosum et inordinatum videtur eas invocare. Quare Franciscus Victoria, Relect. de Magia, num. 17, improbat morem quorundam, qui in angustiis invocant animas Purgatorii. Sed Alphonsus Mendoza, Quast. VI scolast. pag. 846, censet sanctum ac utile esse eas invocare. Nam, inquit, sive quamdiu sunt in Purgatorio orare pro nobis valeant, sive non valeant, certe cum inde exeunt, et in caelum perveniunt, tunc preces fundunt, ac orant pro iis qui se eis commendantaverunt, ac eas suffragis et precibus juverunt. Adde Angelos, qui animas in Purgatorio visitant et solantur, posse eis preces venditum nuntiare; nec passio poenas eas ab oratione impedit, quia poenas has magna patientia, humilitate et resignatione sufferunt, Deumque assidue amant et laudant. Utilius tamen certiusque est invocare Sanctos in caelo cum Deo regnantes, tum quia ipsi preces ad se fusas, Deo revelante, certo cognoscunt; hoc enim ad eorum stantum pertinet; tum quia Deum vident, illum cum in amore et honore; unde ab eo impetrant quae volunt; tum quia sunt in statu beatitudinis, eo regno et gloria caelesti triumphantes; unde ad eorum decus pertinet, ut a nobis invocentur nostrisque aerumnis opitulentur. Vide Franciscum Suarez, lib. I De Orat. in communi, cap. X, in fine, ubi ait probabiliter esse Angelos custodes preces nostras ferre ad animas Purgatorii. Quare si quis eas invocet, inquit, pie credens ab illis audiri, nihil peccabit, quia operatur ex pia credulitate et affectione, et nulli periculo se exponit; quia licet fortasse non ita sit, neque animae illae hujusmodi orationes percipiant, nihilominus oratio ejus in sium convertatur. Et fortasse etiam verum est animas illas, solum cum beate fiunt, cognoscere orationes omnes, toto illo tempore ad eas fusas, et eis moveri ad intercedendum in patria pro oratoribus suis. Quapropter, qui in hoc mundo orandi fructum et devotionem senserit, non videtur ab illo zelosanus.

13. POST HOC APPARUISSE ET ALIUM VIRUM ETATRE ET GLORIA MIRABILEM, ET MAGNI DECORIS HABITUDINE CIRCA ILLUM, — legi etiam potest habitudinem, quia in Graeco est περίδοξα αὐτοῦ θεοῦ, excellenti magnificentia undique adornatum, quae gloria inde meritorum erat sanctissimi prophetae, et glorie quae illi in caelo debebatur.

14. RESPONDENTEM VERO ONIAM (hic videtur quod Judas non agnovit Jeremiam, utpote ante quadringentos annos vita functum; ideoque rogavit Oniam sibi notum quisnam esset ille vir adeo augustus et venerabilis, ac Oniam respondisse) : HIC EST FRATRUM AMATOR (Graeco ἀγαπάω) ET POPULI : HIC EST QUI MULTUM ORAT PRO POPELO ET UNIVERSA SANCTA CIVITATE, JEREMIAS PROPHETA DEI. — Pre Isaacia, Amos, Jona ceterisque Prophetis apparuit Judo Jeremias, quia Ipse ingenti zelo per 45 annos prophetas laboravit pro salute Israelis ad impediendum gentis suae exitium, quod tamen ab scelere ejus enormitatem, et eo quod suis oraculis sanisque consiliis auscultare nollet, impedire non potuit quia Jerusalem cum templo a Chaldaeis caperetur et cremaretur. Quosira dura et acerba plurima a Judaeis passus fuit Jeremias, quae in ipsa ejus propheta expliciunt.

16. ACCIPE SANCTUM GLADIUM (a sancto Deo, et a me benedictum ut pro sancta ejus Ecclesia, fide, religione, sancta fortitudine depugnes) MUNUS A DEO, IN QO DECISIO ADVERSARIOS POPULI MEI ISRAEL. — Non verè et realiter Jeremias dedit Judae gladium, ut dixi. Fuit enim hoc somnium, et symbolica visio in qua videbatur Judo, quod a Jeremia acciperet gladium, ut per eam Judas cum sociis ad pugnam animarentur, et conciperent certam victoriae spem, eo quod Deus cum illis et per illos pugnaret contra impium infidelem et blasphemum Nicanorem. Sic et gladius hic fuit non ferreus, quo in bello homines utuntur; sed aureus, utpote caelestis et divinus. Quae enim Dei sunt, aures sunt; aurum enim pretiosissimum et splendidissimum representat nobis Deum, Deique dona augustissima.

Nota et gladium sanctum, id est benedictum. Hic enim mos invaluit, ut duces et milites eurent ab episcopis et sacerdotibus sua vexilla et arma benedicti, tum ut per Ecclesiae preces et benedictionem efficaciora sint ad victoriam; tum ad abigendas magicas artes, quibus saepe hostes ope demonis se facient invulnerabiles, uti nunc in bello Germanico experti sumus. Sic S. Ludovicus, castra ducturus in terram sanctam, vexillum ab episcopo Parisiensi benedictum accepit. Idem fecere ceteri duces illius expeditionis assidue. Sic Italiani, equis curruque suo a S. Hilarione benedictis, in Cruensi certamine vicit adversarium suum magicis Marnæ Dei sui artibus utentem. Audi S. Hieronymum in ejus Vita : « Rogatus (S. Hilario) a fratribus scythum fictilem quo habere consueverat, aqua jussit impleri, eique ferri crucem insculpi, eamque totis castris praefari jussit, ut iis quasi ocellus a Deo per crucem

et equos, et aurigas suos, rheadam carcerumque repagula asperit. Mira vulgi expectatio; nam et adversarius hoc ipsum irridens diffamaverat, et fautores Italici, sibi certam victoriam pollicentes, exultabant. Igitor dato signo hi advolant, isti praepediuntur; sub horum curru rote ferantur, illi praetervolantium terga vix cernunt; clamor fit vulgi nimius, ita ut ethnici quosque ipsi concreparent, Marnas victus a Christo esse.»

In Romano caeremoniali exstat benedictio ensis et militis. Habebant etiam Angli olim ritum consecrandi militem : cujus formam Ingulphus in sua historia describens, ait : « Anglorum erat consuetudo, quod qui militie legitime consecrandus esset, vespera praecedente diem suae consecrationis, ad episcopum qui vel abbatem, vel monachum, vel sacerdotem aliquem contritus et compunctus de omnibus suis peccatis confessionem faceret, et absolutus orationibus, et devotionibus, et affectionibus deditus. In Ecclesia praenotaret. In crastino quoque Missam audiret, gladium super altare offerret, et post Evangelium sacerdos benedictum gladium collo militis cum benedictione imponeret, et communicatus ad eandem Missam sacris Christi mysteris demum miles legitimus permaneret.»

Idem recenset noster Greterus, lib. De Benedictionibus, cap. XLIX, ubi et ex Baronio recenset Alexandrum II Pontificem missae vexilla bene dicta ad Herimbaldum et ad Wilhelmum comitem Aquitanie, quibus ipsi haereticos et Haraldum Angliae invasorem profligarent. Vide eundem Greterum, lib. II De Cruce, cap. LVII, ubi ostendit olim integros exercitus in terram sanctam proficiscentes solere a Pontificibus benedicti, et cruce signari, indeque expeditiones illas munitas fuisse Cruciatas sive Cruce signatorum. Multa, inquit, olim expeditiones susceptae sunt in Palestinam pro asseranda terra sancta ex Mahometanorum tyrannide, hortatu potissimum et impulsu Summorum Pontificum, Urbani II, Paschalis II, Lucii II, Eugenii III, Clementis III, Celestini III, Honorii III, Gregorii IX, ducibus Godefido Bullonio, Conrado Cesare, S. Ludovico Galliciarum rege, Frederico imperatore, Philippo rege Francie, Richardo rege Angliae, Andrea rege Hungariae, et aliisque fortissimis leticissimisque principibus et heroibus, qui instructissimos exercitus ducebant.

Omnes isti crucis insigniebantur, ut eo fidentius adversus crucis hostes dimicarent, et ad omnia pericula crucis et crucifixi amore promptiores essent. Exstat in Romano Rituali precatio de benedictione crucis dari solita proficiscentibus in Palestinam defendendae fidei Christianae et terrae sanctae recuperandae gratia. Quia et Constantinus Magnus, signo crucis et oculis acceptum cum hoc lemmate : « In hoc signo vinces, » in labero crucem insculpi, eamque totis castris praefari jussit, ut iis quasi ocellus a Deo per crucem

benedictis certam daret spem omnemque victorie, uti narrat Eusebius et alii in *Vita constantini*.

Topologie, nota hic Deum, dum aliquem ad quoddam officium seligit, eidem dare symbola et instrumenta ad officium illud necessaria et opportuna. Sic S. Paulus per visum apparuit S. Joanni Chrysostomo, eique tradidit librum Evangelii, ut hoc symbolo ipsum ejusdem predicatorum post se eximium constitueret. Sic S. Joannes Apostolus, volumem oraculorum accipiens ab Angelo, creatus est propheta, ut futura sub Antichristo predicaret, Apoc. x. 9. Sic Moses, *Exodi* iv, vers. 17, per virgam accepit a Deo potestatem faciendi miracula et decem plagas, quibus percussit Pharaonem et *Aegyptios*. Simili ratione et modo Deus hic Judaeis tradidit gladium, ut Nicanorem et impios mactaret. Hinc et regibus, cum inaugurantur, datur gladius, ut Ecclesiam, religionem et justitiam propugnent, et sceleratos plebant. Hac de causa Josue invadenti Chanaanem, Angelus, ut eum animaret, apparuit evaginatum tenens gladium quassillo Chanaan eos curesuros, *Josue* v, 13. Sic Jeremias et Ezechiel saepe minantur Judaeis gladium a Deo dandum Nabuchodonosori, ut eorum scelera plebant. Sic Christus Rex regum dicitur habere gladium utraque parte acutum, *Apocal.* i, 16. Quin et Trajanus Imperator praefecto urbis a se creato tradens gladium : « Hoc, inquit, utere pro me, si mea potestate rite fungar; sin autem, eodem ulere contra me. »

Allegorie, Rabanus per Jeremiam accipit Christum, per gladium aureum S. Scripturam qua Christus diabolum, cum ab eo tentaretur in deserto, prostravit, ac etiamnum haereticos ejus a seclis per Dominum as Eccliesie sternit et profingat. Rursum gladius sanctus est mortificatio, qua concupiscentias ex vitia carnis, ac spiritus a nobis roscamus, juxta illud Christi : « Non veni pacem mittere, sed gladium, » *Matth.* cap. x, 34. Quocirca Jeremias, cap. XLVIII, vers. 10 : « Maledictus, inquit, qui prohibet gladium suum a sanguine. » Jeremias ergo, id est Christus, cuique fideli porrigit hunc mortificationis gladium Dei amore aureum, ut eo trucidet omnes ejus hostes, ut est passiones et appetitus naturae corruptae, Deo ejusque legi repugnantes.

27. PROSTRAYERUNT NON MINUS TRIGINTA QUINQUE MILLIA. — Errat ergo Josephus, qui numerat tantum novem millia, ac Goriandes, qui 30 millia duntaxat assignat.

28. COGNOVERUNT NICANOREM DEISSE. — Goriandes rem paulo aliter narrat lib. III, cap. XXII : « Vidit Judas, inquit, in ipsa pugna Nicanorem habentem in manu sua gladium evaginatum, clamansque, ait : Contra te, o Nicanor. Et cum curreret contra illum in fervoris sui virtute, avertit Nicanor humerum suum, et fugit a facie Judae, et Judas apprehendit eum, percussitque gladio

suo, et dissecut in duas partes, dejiciens ipsum in terram. »

Porro Judas jussit caput Nicanoris, aequae manuum quam contra templum minabundus extenderat quasi trophaeum, non ex arce Sion (quia hanc tenebant hostes), sed ex adverso templi suspendi; linguam vero ejus blasphemam minutim concisam avibus glutendam objeci.

29. FACTO ITAQUE ELANORE ET PERTURBATIONE EXCITATA, PATRIA VOCE, (id est Hebraea lingua canentes psalmos Davidicos epinio et gratiarum actioni deputatos, aut « patria, » id est, generosa viris fortibus et victoribus congruente voce, ait Sallianus,) DOMINUM BENEDICIBANT.

34. OMNES IGITUR COELI (id est coelites, puta Angeli et homines sancti caelestem vitam in terra agentes) BENEDIXERUNT DOMINUM. — Potius si caeli referat ad « Dominum, » q. d. Omnes Judaei benedixerunt Deum, qui caeli est Dominus; unde Graeca habent : *Benedixerunt Dominum in caelum*, scilicet alta voce clamantes in caelum.

37. HABERE AUTEM CELEBRITATEM TERTIA DECIMA DIE MENSIS ADAR (id est februarii. Illa ergo die quotannis celebratum est festum in gratiarum actionem ob caesum Nicanorem), QUOD DICITUR VOCE SYRIACA PRIDIE MARDOCHAEI, — id est pridie festi sortium quod Mardocheus cum Esther instituit celebrandum die 14 et 15 Adar, ob memoriam liberati Israelis a nece et ab Amian per sortes decreta, *Esther* ix, 17 et 31. Quare jejunium, quod pridie festi sortium Judaeis indictum erat per hoc triumphale ob caesum Nicanorem festum, vel abolitum fuit, vel in aliam diem translatum.

Porro locus hic, ait Ribera, lib. V *De Temple*, cap. XVIII, depravatus est in Latinis; ita enim legendum est : « Habere autem celebritatem tertiam decima die mensis (Adar dicitur voce Syriaca) pridie Mardochei diei. » Hoc verum esse constat ex Graecis codicibus emendatissimis, atque inter eos ex Pontificio et ex varietate Latinorum; deinde ex sensu ipso, nullam enim vocem Syriacam posuit auctor hujus libri, nisi Adar, et propterea parenthesi usus dixit : « Adar dicitur voce Syriaca; » quod imitatus Josephus similiter addidit : « Mensis Adar, ut nostri nominant. » Non ergo nomen festi indicavit, cum dixit : « Pridie Mardochei diei, » sed tempus. Sic et Sallianus, Vatablus et alii.

38. EGO QUOQUE IN HIS FACTAM FINEM SERMONIS, — quia Judae Esseno qui fuit auctor hujus libri propositum fuit scribere duntaxat gesta heroica Judae Machabei usque ad gloriosam ejus victoriam de Nicanore, et institutum hac de re festum, ut Judaei in *Aegypto* (ad quos hunc librum scripsit, ut patet ex ejus initio) idem festum ibidem celebrarent. Hac de causa in eo librum suum hic finit Ille S. Thomas.

SIN AUTEM MINUS DIGNO, CONCEDENDUM EST MIHI. — Tacite petit auctor libri veniam non alicujus lapsus,

erroris, vel mendacii (quod absit a scriptore hagiographo, qui fuit organum et instrumentum Spiritus Sancti), sed styli et phrasid, si ea cuiquam minus videatur elegans et concinna. Spiritus Sanctus enim ita scriptoribus hagiographis assistebat, itaque eos dirigebat ut nusquam a veritate aberrarent, atque veram omnino sententiam mente conciperent, sed tamen sinebat eos suis verbis, suaque phrasi et stylo eam conscribere. Quare elegantior et pulchrior est stylus Isaiae, quam sit caeterorum Prophetarum, quia ipse utpote vir nobilis, doctus et elegans studendo elegantiorum stylium imberbat. Spiritus Sanctus enim in phrasi scriptori suo quasi instrumento sese accommodat. Auctor ergo hic, licet sit elegans et facundus, ex modestia tamen petit sibi ignosci, si « minus digne » (Graece si *exaliter et tenuiter*), id est minus digne, gravi et eleganti stylo, quam historiae divinae dignitas, aut erudite legentium aures desiderabunt, scripserit (sic S. Paulus vocat se « imperitum sermone, sed non scientia, » *I Corinth.* ii), praesertim quia ipse se studio hoc stylo mediocri et mixto usum assertit ob causam quam subdit, dicens :

40. SICUT ENIM VINUM SEMPER BIBERE, AUT SEMPER AQVAM CONTRARIUM EST (appetitui stomacho et satisfati), ALTERNIS AUTEM UTI DELECTABILE; ITA LEGENTIBUS, SI SEMPER EXACTUS SIT SERMO, NON ERIT GRATUS. — Gaudet enim natura hominum varietate, juxta illud :

Amant alterna Camena.

Quare gaudent lectores scriptoris varietatem in stylo, ut subinde eum attollat, gravemque et cultum efficiat, subinde eum deprimat levemque et

minus cultum politumque exhibeat. Graece est : *Sicut enim vinum solum bibere, similiter autem et aquam rursus, contrarium est; vinum autem aquae suavia dulcem et delectabilem gratiam perficit* (id est gratiam affert gustanti delectationem), *ita et praeparatio sermonis* (ut grata quadam temperio et moderate commixtus sit et concinnus) « delectat auditum legentium, » si ab alio legi audiat, et oculos, si ab ipsismet legatur, q. d. Sicut vinum meracum semper bibere, aut semper aquam puram molestum est, et male sanum; vinum enim nimis calefacit, et inflammat caput et corpus; aqua vero nimis illud frige facit et phlegmata creat : miscere autem a tuam vino, mixtamque bibere suave est et delectabile, aquae ac sanum et utile, quia aqua vini calorem et acrimoniam, et vicissim vinum aquae frigus et crudelitatem refrangit et temperat, ac ad gratiam quorundam moderationem redigit : sic pariter sermo aut nimis gravis, aut nimis exilis lectoribus ingratus est, afferitque taedium; ex utroque vero moderatus et ad temperiem congruum redactus gratus est et jucundus. Sic ergo simili de causa in hoc libro mediocri stylo qui gravitatem lenitate temperet usus sum; varietas enim aequae ac mediocritas in omnibus rebus cunctis est grata, sapida et delectabilis; alioquin enim omnium in mundo rebus obrepit satietas et fastidium, uti ait Cicero, et experientia quotidiana docet.

Hic ERGO ERAT CONSUMMATUS. — Graece, *erit finis sive consummatio* tam hujus libri, quam totius veteris Testamenti, ut lampada tradamus Christo brevi successuro, qui est finis et scopus, ac perfectio et consummatio Legis et Prophetarum totiusque Testamenti utriusque tam novi, quam veteris.